
Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 17 juli 2020 inkom en anmälan om oredlighet i forskning till nämnden från [REDACTED] och [REDACTED]. Anmälan består av anklagelser rörande felaktigt medförfattarskap, fabricering/förfalskning och plagiering och är riktad mot flera personer och institut. Nämnden prövar endast frågor om oredlighet i forskning beträffande verksamhet där forskningshuvudmannen är svensk. Nämnden prövar därför enbart den del av anmälan som rör professor [REDACTED] vid Umeå universitet. Anmälan i den delen avser misstänkt manipulering av spektroskopidata och misstanke om att artefakter felaktigt framställts som närfältsfaskontrast orsakad av vattenabsorption i artikeln: [REDACTED] *Direct observation of anisotropic growth of water films on minerals driven by defects and surface tension. Sci Adv. 2020 Jul 24;6(30):eaaz9708*. I anmälan nämns även att rådata som stödjer experimentet verkar saknas. Det nämns också att en del av beskrivningen bygger på [REDACTED] tidigare uppdrag från Science Advances att granska artikeln inför publicering.

[REDACTED] bestrider anklagelserna om oredlighet i forskning. Han anför att han litar på att försteförfattaren förvärvat resultaten enligt god forskningssed och att alla rådata finns tillgängliga genom tidskriften. Han har också bevittnat en del av datainsamlingen. Han skriver dock att han inte besitter kompetens för att bemöta alla de teknikaliteter som lyfts i anmälan rörande försteförfattarens utförande av experimenten. [REDACTED] anför vidare att data i artikeln rörande vattenabsorption stöds av tidigare publicerade resultat av honom själv och att inga av tidskriftens granskare reagerade på att det skulle vara fråga om någon feltolkning av topografiska artefakter.

Nämnden har inhämtat två sakkunnigutlåtanden i ärendet. De sakkunniga^{1 2} fick i uppdrag att utreda om det i artikeln ovan är fråga om avvikelser från god forskningssed i form av fabricering eller förfalskning av IR s-SNOM³-resultaten rörande vattenabsorption på mineralytor som omnämns i anmälan.

¹ Andreas Barth, Professor i Experimentell molekylär biofysik, Stockholms universitet.

² Fritz Keilmann, Doctor rerum naturalium, Ludwig-Maximilians-Universität.

³ Infrared Scattering Scanning Nearfield Optical Microscopy

Den sakkunnige vid Stockholms universitet skriver i sitt utlåtande att han inte kan bedöma de tekniska frågorna rörande instrumentet i fråga i och med att han saknar praktisk erfarenhet av det instrumentet och det specifika detekteringsläge som använts vid experimenten. Han skriver också att det skulle krävas att experimenten upprepades på samma instrument under samma förhållanden för att kunna dra klara slutsatser kring misstankarna, men att han, bortsett från de möjliga tekniska problemen, inte finner bevis för datafabricering. Den sakkunnige anser att den anmälde inte svarat tillfredställande på all kritik från anmälarna och granskare nr 4 vid tidskriften (██████). Han håller med om en del av de invändningar som görs och har en del tvivel rörande tolkningen av data.

██████ framför i sitt yttrande angående utlåtandet från den förste sakkunnige förklaringar på de tre områden rörande experimenten som den sakkunnige efterfrågat ytterligare förklaringar till.

Den sakkunnige vid Ludwig-Maximilians-Universität har praktisk erfarenhet av den specifika metod och det detekteringsläge som använts i den anmälda artikeln. Han skriver att hans ståndpunkt är att det inte skett någon fabricering eller förfalskning. Men han kritiserar att författarna till artikeln har undanhållit experimentella data som med största säkerhet ursprungligen sparades på instrumentets dator. Han framhåller att det är en allvarlig avvikelse från god vetenskaplig praxis när författare inte tillhandahåller data på fråga från granskare eller annan part.

██████ har även yttrat sig angående det andra sakkunnigutlåtandet och framför att när det gäller påståendet om undanhållande av data så har han aldrig haft tillgång till det instrument som data samlades in med. Han skriver att han fick de data som presenteras i artikeln av försteförfattaren och att dessa, som tidigare nämnts, finns tillgängliga via tidskriften.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den

europiska kodexen för forskningens integritet⁴ ⁵. De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed⁶. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁷

Andra typer avvikelse från god forskningssed än de ovan nämnda hanteras i stället av forskningshuvudmännen själva enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100).

Nämnden bedömer baserat på underlaget i ärendet, yttrandena och sakkunnigutlåtandena att det inte är visat att det skett någon fabricering eller förfalskning i den anmälda artikeln. Det finns inget som tyder på att spektroskopidata har manipulerats.

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Miriam Matsson.

Thomas Bull
Ordförande

Miriam Matsson
Handläggare

⁴ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁶ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.